

Με τὸ πείσιμο τῶν μετάρρημιστῶν ἔπεσε καὶ πάλι στὰ σκοτάδια ὁ λαός, κ' ἐδασίλεψε ἡ σχολαστικότης, ἡ δεισιδαιμονία, ὁ ψευδαττικισμός. Ἐκυριάρχησε ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ πνεῦμα ποῦ κοίταζε ἐπίσω χωρὶς νὰ ἐπιδιώκῃ τὴ σαρκοποίηση τοῦ λαϊκοῦ πόθου κ' ἐθνικοῦ ἰδανικοῦ. Ἐπεσε τέλος καὶ τὸ πατριωτικὸ συναίσθημα, διότι περιφρονήθηκε ὁ Λαός, καὶ τὸ Κράτος, προτοῦ χυθεῖ στὴ Σκλαβία, ἐσέρνετο κομματιασμένο, ἐλεινὸ, ἄτονο, ἀψυχο...

Ὅταν τελευταία ξαναδιάβασα τὶς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Βυζαντίου κ' ἔφτασα στὸ μοιραῖο τέλος του, ἐνοιῶσα κάποιον συναίσθημα εὐχάριστο, κατὰ τὴν ἀνακούφιση. Μοῦ ἐφάνηκε σὰ νὰ ἐτελείωνε ἐπὶ τέλους ἡ μακροχρόνια καταδικασμένου ἀρρώστου ἀγωνία, καὶ ξανάσκαπα διότι ἐσταμάτησε ὁ αἰωνόβιος ἐπιθανάτιος ρόγγθος ὁ ἀκούσιμος διὰ μέσου τῆς λογοκοπίας, τῆς ἀβελτηρίας καὶ τῆς ἀπατρίας τῶν βραχμάνων τῆς βασιλεύουσας. Κι ὅταν ἐμπαιναν οἱ Τούρκοι στὴν Πόλη δὲ συμπόνεσα γιὰ τὸ πείσιμο. Ἀλλὰ μὴτε διεκρίνα πλέον — ὅπως μ' ἐσυνείθισαν νὰ λέω — ὅτι στὰ χρόνια τῆς σκλαβίας ποῦ ἀκολούθησε μακρὴ νύχτα καὶ ζόφος ἐσκέπασε τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα. Ἀπ' ἐναντίας τὸ τέλος τοῦ Βυζαντίου μ' ἐχρησιμοποίησε καὶ στὸν θάνατό του εἶδα ἕνα λυτρωτὴ, ποῦ ἐλευθέρωσε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ Σχολαστικισμοῦ. Ἐκαμάρωσα στὰ τετρακόσια χρόνια τῆς πολιτικῆς τυραννίας τὸν περιφρονημένο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Βικονημάχων Λαὸ νὰ ξαναθεαίνη στὴ σκηνὴ τῆς ἱστορίας καὶ ν' ἀρχινᾷ νὰ σκέπτεται, νὰ μιλᾷ, νὰ θέλῃ, νὰ αὐτοδημιουργηθῆται.

Ἐλευθερωμένο ἀπὸ τὴν τυραννία τοῦ Δασκάλου τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἐτοιμάζει τὴν ἀναγέννησή του καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς Πατρίδας. Σκυφτὸς ὑπὸ ζυγὸ σκληρότατον ὁ γκισούρης ἐμελέτησε καὶ ἐνοιῶσε πὼς εἶναι ἀνάγκη γιὰ νὰ λατρεύσῃ τὴν πίστην του, νὰ ἐλευθερωθῶν οἱ ὁμόδοξοι καὶ ὁμόγλωσσοι. Σέρνοντας τὴν ἀλυσίδα τοῦ Σκλάβου ὁ Ραγιάς εἶχε καὶ μεγίστη δύναμη τοῦ πνεύματος ἐλεύθερον καὶ εἶδε ὅτι θὰ λυτρωθῆ ὅταν καταστῆ ἄξιος τῆς Ἐλευθερίας.

Κι ἀκούεται τότε ἡ λαϊκὴ φωνὴ, ἀδύνατη καὶ λυγρὴ στὴν ἀρχή, μεγαλυνομένη ὁλοένα, πολεμὸ-κραυγὴ στὸ τέλος νὰ ὑμνῆ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ νὰ συσταίη τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἄπιστον. Ὁμαλή, ἀνδρική, ζωντανή, μιλῶντας στὴν καρδίᾳ ἡ γλῶσσα τοῦ Λαοῦ, ξανχέει στὰ στήθεα

τῶν Ραγιάδων τὸ βαθὺ μῖσος κατὰ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς τυραννίας.

«Μάννα σοῦ λέω δὲν μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω». Ἐβροντοφώνησε ὁ σκλάβος Λαός πρὸς τὴν τρανὴ μητέρα του, τὴν Πατρίδα.

Ἡ ἐπιστήμη ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Λαός ἀνκνεύεται πάντοτε καὶ εἶναι πάντοτε νέος· ἔχει δὲ σὲ κάθε στιγμὴ τοῦ βίου αἰσθημὰ νέα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζει μὲ τὴ ζωντανὴν του γλῶσσα καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ὅποια τρέφει τὰ ἰδανικά του ποῦ ἀγωνίζεται καὶ μοχθεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ.

Ἡ Ἐπιστήμη καὶ τὴν περίστασιν τούτη θ' ἀναγνωρίζει ὅτι γιὰ Σχιββολέθ τῶν δυναστευομένων ἐχρησίμευσε ὁ πόθος νὰ ξαναπροσκυνηθῶν στὴν Ἁγία Σοφίαν. Πόθος ποῦ ἀποδειχθεὶ τὸ μῖσος πρὸς τὴν ἀσεβείαν καὶ τὶς ἐλπίδες τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως. Ἡ δὲ γλῶσσα ποῦ στὸν Λουϊτπράνδο καὶ τὸν Λουδοβίκο ἐπρόδωσε τὴν ἐθνότητα τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους καὶ γιὰ τοῦτο ἀποκάλεσαν τὸν Νικηφόρο βασιλεῖα τῶν Γραικῶν καὶ ὄχι τῶν Ρωμαίων, ἡ λαϊκὴ αὐτὴ κοινὴ φωνὴ, τὸ παμμέγιστον πραγματικὸν τεκμήριον τῆς κοινῆς καταγωγῆς, ἐχρησίμευσε νὰ σπλητοδῆσῃ τοὺς διασκορπισμένους ἀδελφούς καὶ νὰ προβάλλῃ ἡ ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνότητος.

Κι ὅμως ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἀποκαλεῖται ξένη, νόθα, βάρβαρη! Συκοφαντίες καὶ μερολογίαι τῆς ἐλαφρομυαλίας τῶν Σχολαστικῶν ποῦ δυστυχῶς ἐδῶσαν ἀφορμὴν κ' ἐπέτρεψαν σὲ χαλοθηλητάδες νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ταυτότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Κι ὅλα αὐτὰ νὰ γίνονται ἀπὸ τὴ μονομανίαν τῆς μεταβολῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας σ' Ἑλληνίδα φωνήν!

Ὁλέθρια, μὲ τὴν ἀλήθειαν, μανία, διότι αὐτὴ ἐνέπνευσε τοὺς λογιώτατους καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀναγέννησιν νὰ ὑποβάλλουν στὸ ἔθνος Ἰδανικά Sine re substantium, πόθους κ' ὄνειρα ποῦ δὲν ἐβγαίναν ἀπὸ τὴν ψυχὴ μὴτε ἐβασίζοντο στὰ αἰσθημὰ τοῦ λαοῦ. Ὁλέθρια μανία διότι στὴν ἐπιτυχῆ ὑπόβολήν αὐτῶν τῶν φαντασιοπληξίων τοῦ λογιοτατισμοῦ χρεωστοῦμε — ὅπως θὰ δοῦμε — τὴ σημερινὴ νεκροφάνεια, ποῦ ὅλοι ὁμολογοῦμε καὶ τὴν κατὰστασιν ποῦ οἰκτιροῦμε.

Οἱ μαρώτατοι καὶ τολμηρότατοι δάσκαλοι βλέποντας ὅτι καταρθῶνουν νὰ ὑποβάλλουν στὸ λαὸ λέξεις καὶ ὀνόματα, ἐφραντᾶσθησαν ὅτι μποροῦν ν' ἀλ-

λάξουν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀνθρώπων, τὰ αἰσθημὰ κατὰ τοὺς. Δὲν κατάλαβαν πὼς μπορεῖ ὁ Κολοκοτρώνης νὰ φορέσῃ περικεφαλαίαν καὶ νὰ ζωστῆ τοῦ Λεωνίδα τὸ σπαθί, ἀλλὰ θὰ συγκινή τὸ στρατό του μὲ τὴ γλῶσσα τῆς καρδίας, τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν ἀληθινήν καὶ θὰ κινή τὰ ὄπλα τοῦ στρατοῦ του ἡ ψυχὴ τῆς πατρίδας ποῦ μισεῖ τὸν ἄπιστον καὶ λατρεύει τὴν Ἐλευθερίαν. Δὲν ἐνοιῶσαν ὅτι δὲν θὰ συγκινή βέβαια τὰ παλληκάρια τοῦ Κολοκοτρώνη τὸ κεφάλι τοῦ γραμματισμένου ποῦ λιποψυχεῖ ἀπὸ ἀναγέλλιασιν προσδοκῶντας τὴν ἀνάστασιν τῆς δωρικῆς μετοχῆς «Μολών».

Κ' εἶσι ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν δύο Σχολεῖα.

Τὸ πρῶτον σκόπιμον, ἐπίκαιρον, πραχτικόν, φυσικόν. Τὸ δεύτερον δασκαλικόν.

Τὸ πρῶτον τὸ διηύθυναν οἱ ἀρματωλοὶ κ' οἱ κλέφτες. Τὸ δεύτερον οἱ λογιώτατοι.

Καὶ τὸ μὲν ὑπῆρξε τὸ μορφωτικὸν σχολεῖον ἀνδρῶν ἐλευθέρων, ὅπου ἐμάθαιναν τὸν χειρισμὸν τῶν ὄπλων, ὅπου ἀνάθρεφαν τὴν αὐτοπεποίθησιν κ' ἐσυνείθιζαν τὸ μαθητὴν νὰ περιφρονῇ τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Σ' αὐτὸ ἐνέπνευαν τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸ σέβασμόν πρὸς τὴν Πίστην καὶ τὸν ἥρωα ποῦ πέθανε μαχόμενος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ μὲ τὴ γλῶσσαν τῶν αἰσθημάτων ἐτραγουδοῦσαν κ' ὑμνοῦσαν τὰ ἰδανικά τὰ ὅποια σὲ λίγο θὰ λάβαιναν καὶ σάρκα καὶ ὀστά. Ὁ δὲ ἀντίπαλος τῶν ἀνδρῶν τραγουδιῶν ἀναθε καὶ κάτω στὸν κάμπο στὰ στήθεα τοῦ Ραγιά τὸν ἱερὸν πόθον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀκρὴν ξεκινῶντας οἱ δάσκαλοι μὲ τὸ δεύτερον σχολεῖον ἐφρόντιζαν νὰ δείξουν τὴ λαμπρότητα κόσμου περασμένου καὶ τὴν ὁμορφίαν φωνῆς ἀγνωστῆς νὰ συγκινήσουν δὲ ἕνα λαὸ ζωντανὸ μὲ μιὰ Μούμιαν ποῦ ἀπὸ μακρὰν φαντάζει σὰν ἄλλη Falta morgana, ἀλλ' ἀπὸ κοντὰ χάνεται, διότι δὲν ὑπάρχει οὔτε σκιά ἰδανικοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει αἰσθημὰ, ὅπου δὲν ὑποδειχθεῖται ὁ φυσικὸς τρόπος γιὰ τὴν σαρκοποίηση τοῦ ἰδανικοῦ.

Μολαταῦτα οἱ δάσκαλοι ἐβάλλθησαν νὰ κάνουν τὸν Κατσαντώνην νὰ σκοτωθῆ φανατισμένος ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος, θεωρῶντας ὅτι δὲν ἀρκοῦτε ὁ σεβασμὸς στὴν πίστην του καὶ ἡ ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας.

Δημιουργήθηκε λοιπὸν ἀντιμέτωπὴ τῶν ἰδανικῶν τῆς Λαϊκῆς ἀναγεννήσεως ἡ Δασκαλοπαρασκευασμένη Ἑλληνοπρέπεια.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ»

ΓΙΩΝ Η Α. ΚΑΜΠΥΣΗ

ΟΙ ΛΕΚΑΠΗΝΟΙ

ΠΡΑΞΗ Β'.

Ἡ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος. Ὁμοῖοι συζητοῦν καὶ λογομαχοῦν. Φωνές καὶ ἀντίρρες, ὁ ἀγὸς τους μόνον ξεχωρίζει. Ἀπὸ ἕναν ὁμίλον :

Ὁ Αὐός. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποστολὴ τοῦ στόλου...

Ὁ Βός. Ἐνέργεια !.. Ἐνέργεια !..

Ὁ Γός. Σπαράζει ἡ καρδίαν τοῦ Ἑλληνα μ' αὐτὴν τὴν καταστάσιν...

Ὁ Αὐός. Δὲ μάφινεστε νὰ μιλήσω. Ὁ στόλος δὲν ἀρκεῖ· πρέπει νὰ πάει καὶ στρατός. Δὲν εἶναι πλέον κρυφὸ, ἡ Εὐρώπη ζητεῖ ἀπὸ μᾶς τετελεσμένον γεγονός...

Ὁ Βός. Fait accompli..

Ὁ Αὐός. Μᾶ; φωνάζει, ἀδέρφια, νὰ τὴ Κρήτη, σὰς τὴ

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στό: (17 φύλλον τοῦ «Νουμά».

δίνουμε, ἀρκεῖ νὰ πάτε νὰν τὴν πάρτε...

Ὁ Γός. Ἡ κυβέρνησιν ἀδρανεῖ...

Ὁ Βός. Ὅ,τι ἔχει νὰ ἐλπίζει κανεὶς εἶναι μόνον ἀπὸ τὸ βασιλεῖα.

Ὁ Αὐός. Τὸ εἶπε ὁ ἴσιος. θὰ τεθεῖ ἐπὶ κεφαλῆς τετρακοσίων χιλιάδων Ἑλλήνων καὶ θὰ εἰσβάλει στὴ Μακεδονία...

Ὁ Γός. Κι ὁποῖος πολεμήσῃ ἄς τὸν βγάλει τότες...

Ὁ Αὐός. Ἐμεῖς εἰμεθα σήμερον οἱ δυνατοί...

Ὁ Βός. Ἐμεῖς κρατοῦμε τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης στὰ χέρια μας...

Ὁ Γός. Καὶ τὴν Κρήτην θὰ πάρουμε καὶ τὴ Βερολίνοιον γρηκμὴ θὰ ζητήσουμε.

Ὁ Αὐός. Ναι, ἀλλὰ χρειάζεται ἐνέργεια. Τί κάμνει ἡ κυβέρνησιν, κύριοι; Τί χάνει τὸν καιρὸν τῆς ἡ Βουλῆς; Ἐμεῖς ὁ Λαὸς πρέπει νὰν τὸ φωνάζουμε. Ἐμεῖς αὐθόρμητοι πρέπει νὰ πάμε καὶ νὰν τοὺς τὸ ἐπιβάλουμε.

Οἱ Ἄλλοι. Βέβαια !.. Βέβαια !

Ὁ Αὐός. Ὁφείλουμε τάπογευμα νὰ κάμουμε διαδήλωση, ἐπιδημητικὴ διαδήλωση. Νὰ καλέσουμε τὶς συντεχνίας, τοὺς συλλόγους. Νὰ πάμε στοὺς ὑπουργούς, στοὺς ἐπιφανεῖς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, στὸ βασιλεῖα τὸν ἴσιον...

Οἱ Ἄλλοι. Μάλιστα !.. Μάλιστα !..

Ὁ Αὐός. Τὸ ἔθνος ζητεῖ δράσιν. Νέες σελίδες δόξας θὰ γράφει στὴν ἱστορία του. Πρέπει κανεὶς ἀπὸ μᾶς νὰ μὴ

μείνει ἀδρανής. Ἡ Κρήτη, παιδιά, σφίζεται καὶ μᾶς καλεῖ αὐσίον ἡ Μακεδονία θὰ πάθει τὰ ἴδια. Ἰδατε, τὰνδραγαθήματα τοῦ Μπρέσφα πέρου ἀποστόμων καὶ τοὺς Βουλγάρους. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ προορισμὸν μέγαστον στὴν Ἀνατολή. Εἰμεθα εὐτυχεῖς ποῦ στίς ἡμέρας μας ἀνάτιλε ἡ πηγὴ τοῦ νέου μέλλοντος...

Ὁ Κόσμος (φρενήρης). Ζήτω ἡ Ἑλλὰς... Ζήτω τὸ ἔθνος !..

Ὁ Αὐός. Τρέξατε, καλέσατε τὸ λαὸν καὶ αὐθόρμητοι ὅλοι νὰ περιτρέξουμε τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας. Θὰ τηλεγραφηθῆ στὴ Εὐρώπην ἡ διαδηλωσὴ μας καὶ ἡ κοινὴ γνώμη θαγκαλιάσει τὸ ζήτημά μας...

Ἐνας (ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁμίλους τρέχοντας). Ἐσεῖς τί καθόσατε ;

Ὁ Βός. Εἶναι τίποτα νεώτερον ;

Ὁ Ἐνας. Δὲν τὰ μάθατε ; Ἐγὼ βιάζομαι.. (τρέχει μ' ὄρμη).

Ὁ Αὐός (σ' ἄλλους ποῦ τρέχουν). Τί τρέχει ;

Ἐνας. Οἱ στόλοι τῶν δυνάμεων ἐμπόδισαν τὴν «Γ-δρα» καὶ τὸ «Μισούλη» νὰ μπομπαρδίσουν.

Ἄλλος. Μόλις ἐτίεντωσαν τὰ κανόνια τους καὶ στὴ στιγμὴν τὰ θωρηχτὰ τῆς Ρωσίας καὶ Γαλλίας ἐβλαβαν μπουκα κατ' ἀπάνου τους.

Ἄλλος. Ἡ Ρωσία μᾶς ἀντιπράττει φανερά !.. ὁ Πανσλαβισμὸς !.. ὁ Πανσλαβισμὸς !..

Ἡ ζηλεφθὴ Νεοελληνικὴ ψυχὴ θεμελιώσκει τὴν Ἀναγεννησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸ Θεραπευτικὸ αἰσθημα, στὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας καὶ στὴν ἀνάγκην δημιουργίας ἐνὸς παρόντος, μιᾶς πατρίδος κ' ἐνὸς μέλλοντος.

Ἡ δασκαλοπαρρασκευασμένη Ἑλληνοπρέπεια μὲ πολλὰ λόγια ζήτησε νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ σεβασμὸ πρὸς τὸ παρελθὸν γιὰ νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ μεγαλειότερον μας ὄπλο εἶνε ἡ ἀπόδειξις τῆς εὐγενικῆς καταγωγῆς μᾶς. Κ' ἐπιτέλους κοινολογοῦσε τὴν ταρταρινικὴν βεβασίωσιν ὅτι εἴμεθα οἱ κλητοὶ ν' ἀναστήσομε τὸν ἀθάνατον πολιτισμὸν.

Μὲ δύο λόγια : Οἱ μεγαλότολμοι καὶ μεγαλόστομοι λογιώτατοι ἐμαστώσεψαν τὴν Νεοελληνικὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἐμαθῶν νὰ δείχνῃ τὴν Ἑλληνοπρέπειαν τῆς μὲ κούφια λόγια ἀπερὶ ἀθανασίας τῆς Ἑλληνίδος καὶ θαυμασίας ἐντολῆς, προσκολῶντας γιὰ ζόμπλι τὸ φιλελληνισμὸν.

Ἐπλάσαν διπλασθὴ ἓνα μῦθον κακοκαμμένο καὶ εἶπαν ἐπὶ τὸν πολεμιστὴν «De te fabula narratur».

Ξανάρχισε καὶ τὴν τὸ ἀσχημότερον παιχνίδι ποῦ ἐπάθαν οἱ λογιώτατοι στὸ Βυζάντιον. Ὅπως τότε τὸ φάσμα τοῦ Ρωμαϊσμοῦ ἐμπόδιζε πάντοτε τοὺς καινοτόμους καὶ πραγματικοὺς ἀνθρώπους νὰ ὀργανώσουν ἓνα σεμνὸν, συμμαχισμὸν Γραικικὸν Βασίλειον ποῦ θὰ μπορούσε νὰ ζήσῃ καὶ νὰ προκόψῃ, ἔτσι καὶ τὴν Ἑλληνοπρέπειαν σταθήκε ἀντίμαχον καὶ σταμάτησε τοὺς φρόνιμους καὶ τοὺς ἥρωες νὰ σχηματίσουν ἓνα σωστὸ, νοικοκυρεμένο, μυαλωμένο Κράτος.

Ὁ Ρωμαϊσμὸς ἔσπερνε πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ Γραικικὸν ἢ Ἑλληνομανίαν σπρώχνει πρὸς τὸν γκρεμνὸν τοῦ Νεοελληνικοῦ Βασιλείου.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

—Τέλος πάντων τί τὰ θές; ὁ παρᾶς εἶναι ἡ μεγαλύτερη δύναμη. Φτερά σου δίνει καὶ πετάς...

—Δὲ βερύσαι.

—Τί; Δός μου ἓνα κατοστάρικο νὰ μὲ χάσῃς ἀπ' τὰ μάτια σου ὅσο νὰ πῆς τρία.

—Πῶς σοῦ φαίνεται τὸ νέο ὄραμα μου;

—Μιά σὰ νὰ μυρξίει* λιγάκι Σαρβού.

—Ποτέ! σοῦ ὀρκίζομαι: ὅτι δὲν ἔχω καθόλου ἰδέαν ἀπὸ τὰ ἔργα σου.

—Ἐ! τότε θὰ σὲ ἀντέγραψεν ὁ μουσαφίρης.. προκαταβολικῶς!..

Ὁ Κόσμος. Κάτω ἢ Ρωσσία κ' ἢ Γαλλία...

Ἄλλος. Μονάχα τ' Ἀγγλικά θωρηχτὰ μᾶς ἐβόθησαν. Μόλις ἐμπουκάρισαν κατὰ τοῦ «Μισούλη» τὰ Ρωσικὰ καὶ τὰ Γαλλικὰ, μπουκάρουν κ' ἐκεῖνα κατ' ἀπάνου τους. Χτυπάτε, τοὺς λέει, ἐσὶς τὰ Ἑλληνικὰ, μὰ χτυπάμε κ' ἐμεῖς ἐσᾶς. Κ' ἔτσι ἐγλύτωσε ὁ «Μισούλης»

Ὁ Κόσμος (φρηνήρης). Ζήτη ἢ Ἀγγλία...

Ὁ Λος Τραβᾶτε, παιδιὰ, στὴν Ἀγγλικὴ πρεσβεΐα νὰ εὐχαριστήσομε... Ὅλοι μαζί!..

Ὁ Κόσμος. Ναι!.. Ναι!.. Ζήτη ἢ Ἀγγλία! Ζήτη ἢ προστάτριά μας... Ζήτη!.. (ὁ κόσμος ξεκινάει σὲ διαδήλωση καὶ ἀκούγεται ἡ φωνὴ του. Κάτω ἢ Ρωσσία κ' ἢ Γαλλία...)

ΠΡΑΞΗ Δ'

Γαλλία!.. Ζήτη ἢ Ἀγγλία!..)

Ἡ Μάρθα (κάθεται στὸ λιθάνι κρατῶντας ἓνα βιβλίον· πτερες διαβάζει καὶ πότες προσηλώνεται ἀφηρημένη μὲ τὸ βλέμμα τῆς ἀπ' αὐτῆς).

Ὁ Λεάντρος (μπαίνοντας ἀπὸ τὴν πόρταν). Ἐδῶ εἶσαι;

Ἡ Μάρθα (μόλις τὸν κοιτάζει σὲ λίγο). Ἄε: μὲ τὴ μόνον σου.

Ὁ Λεάντρος. Γιατί; Οἱ ἄλλοι ποῦ πῆνε; Κατὰλαβα Σήμερα εἶσαν τὸ μνημόσυνο τῆς Μαρίας καὶ δὲν μὲ πῆραν μαζί τους...

Ἡ Μάρθα. Ποῖος σοῦ εἶπε νὰ κοιμᾶσαι;..

Ὁ Λεάντρος. Ἐγὼ τοὺς εἶπα νὰ μὲ ξυπνήσουν, νὰ! Ἐγὼ θῆλα νὰ πάω στὸ μνημόσυνο τῆς Μαρίας μας.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ

Ἐνα βράδον μῆκαμε μὲ τὸ Στέφανο Ραμᾶ στὴν μύρτα τοῦ Ζαχαράτου, στὸ Σύνταγμα. Ἐῤαμε ἀρχινῶσι ἀπόξω, ἀπὸ τὴν πλατεΐαν, μὰ κουβένταν ὄχι καὶ τόσο νολακευτικὴν γιὰ τὸν κ. Μωρεῆς—ὄχι τὸν φημισμένον ποιητὴ τῶν «Στροφῶν» καὶ τῆς «Ἰφιγένειας», ἀλλὰ τὸν σχολαστικώτατον κύριον, ὅπως μᾶς τὸν παρουσίασαν οἱ Ἀθηναῖκες ἐφημερίδες ποῦ βάλανε στὸ στόμα του λόγια ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὰ πεῖ ποτε οὔτε ὁ ἀνοητότερος οὐχοκλόπος τῆς «Ἐσπερινῆς».

Ὁ Ραμᾶς ἔλεγε κ' ὑποστήριζε, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ τὸν ἀντικρούσω, πὼς ἀδύνατον νᾶναι ποιητῆς ἀληθινὸς ἓνας κύριος ποῦν λέει τόσο μεγάλες ἀνοησίες. Ἄν τὸν ἔχουν οἱ Γάλλοι γιὰ ποιητὴν, τότε ἀλλοίμοιοι στοὺς Γάλλους. Θὰ πεῖ πὼς ἡ Γαλλία κατοικεῖται σήμερον μόνον ἀπὸ Κουρούπηδες καὶ Μιχαηλίδηδες.

Μῆκαμε λοιπὸν ποῦ Ζαχαράτου. Μόλις καλοκαθῆσαμε, γυρίζει καὶ μοῦ λέει ὁ Ραμᾶς:

— Κοίταξε σ' ἐκεῖνο τὸ τραπέζι! Νὰ ὁ Μωρεῆς, νὰ καὶ αὐτὸ ποῦ σοῦλεγα ὄξω!

Καὶ πραγματικῶς ὁ ποιητῆς τῆς «Ἰφιγένειας» καθότανε σ' ἓνα τραπέζι, μὲ τὸν Κουρούπη, μὲ τὸν Τσοκόπουλον καὶ μ' ἄλλες φιλολογικῆς σουπιές.

Κατόπι ἔμαθα πὼς ὁ δυστυχημένος ἀνθρωπος καταδιώκεται ἀμείλιχτα ὡς ἱστοσοφύδοικος ἀπὸ τὰ φιλολογικὰ αὐτὰ ἀποσπάσματα. Ἀν κοτάει νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι του, νὰ κάνει μιὰ βόλταν στὸ Σύνταγμα, νὰ μπεῖ στοῦ Ζαχαράτου. Ἐνα φιλολογικὸ ἀπόσπασμα θὰ βροθεῖ πάντα μπροστὶ του νὰ τὸνε συλλάβει. Διοικητῆς τῶν μεταβατικῶν αὐτῶν ἀποσπασμάτων εἶναι ὁ κ. Μιχαηλίδης τῶν «Παναθηναίων», ὁ κ. Ξενοπούλος, ὁ κ. Κουρούπη, ὁ κ. Καμπούρογλου τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης καὶ ἄλλοι μερικοὶ. Νὰ σὲ βλέπει ὁ κόσμος στοῦ Ζαχαράτου ἢ στὸ Σύνταγμα μὲ τὸν ποιητὴν, σὲ παίρνει ἀμέσως γιὰ φιλόλογον. Νὰ ὁ λόγος ποῦ τοῦ γίνεται ἀντὶ ἡ καταδίωξις. Εἶναι κ' ἓνας ἄλλος, ἡ ἐλπίδα πὼς μπορεῖ νὰ γράφει κατὰ γιὰ τὸ ταξίδι του, σὰ γυρῶσι στὸ Παρίσι, καὶ νὰ τοὺς ἀναφέρει ὄλους αὐτοὺς τοὺς κυρίους ποῦ τὸν ποιοιοῦνε σήμερον.

Ἄς εἶναι. Ὁ Μαλακάσης ἤρθε καὶ μᾶς ρώτησε

ἂν θέλομε νὰ γνωριστοῦμε μὲ τὸν κ. Μωρεῆς. Τιμὰς νὰ γνωριστοῦμε μ' ἓνα φημισμένον Γάλλο ποιητὴ ποῦ τυχε—εὐτύχημα γιὰ τὴ φυλὴν μας καὶ αὐτὸ—νᾶναι καὶ πατριώτης μας.

Ὁ Μαλακάσης μᾶς τὸν ἔφερε. Ἄμα σηκώθηκα ἀπὸ τὴν καρέκλαν του γιὰ νὰρθεῖ σὲ μᾶς, κάποια σουπιὰ τοῦ σφύριξε πὼς εἴμισεν Ὑψαριστὰί. Ὁ ποιητῆς μᾶς κοιτάζει, εἶδε πὼς δὲ δείχνει τὸ ἐξωτερικὸν μας οὔτε ληστῆς, οἶτε δολοφόνους, καὶ μᾶς πλησίασε ἄφοβα.

Ἀνὸ ὄρες καθῆσαμε μαζί του. Μίλησε πολλὰ κ' εὐχάριστα. Ἡ πόλαφῃ σωστὴ ἢ συνηγορίαν του. Ἔτσι, ὅπως εἶναι γλυκόλογος ἢ εὐγενικὸς στὸ φέρσιμό του, σὲ σκλαβώνει μὲ τὴν πρώτην κουβένταν του. Ὁ Ραμᾶς ἤθελε νὰ τὸνε ξεμαρξίσει, νὰ μάθει τίς ἰδέες του, γιὰ τὴ γλώσσαν, γιὰ χίλια δυὸ ἄλλα πράματα, ποῦ σχετίζονται μὲ τὴ σημερινὴν μᾶς ζωὴν, καὶ μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ φιλολογικὴν καταστάσιν μᾶς. Ὁ ποιητῆς ὅ,τι φρονοῦσε μᾶς εὐλεγε. Πολλὰς φορὰς μάλιστα μᾶς ἔδειχνε μὲ τὰ λόγια του πὼς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ 74, ποῦφυγε ἀπὸ δῶ, δὲν τοῦ ξαναδόθηκε καιρὸς νὰ τὴνε μελετήσῃ. Μὰ δὲν λείπαζε. Μιλοῦσε πάντα ὡς ποιητῆς κ' ἤτανε θελτικὸ ὅ,τι καὶ ἂν ἔλεγε.

Γιὰ τὴ γλώσσαν φοβότανε—φόβος ποιητικὸς καὶ αὐτὸς—μήπως οἱ Ραμῶι, ἀμ' ἀρηθῶνε τὴν καθαρῶν, πᾶρουν νὰ βλέπουν πᾶ τὸν Παρθενῶνα, καὶ γέλασε ἄμα τὸνε βεβαιώσαμε πὼς αὐτὸ δὲ θὰ γίνε ποτε, γιὰ τὸ νὰ βλέπει τὸν Παρθενῶνα εἶναι τεμπέλικη δουλιὰ κ' οἱ Ραμῶι δὲν εἶναι κοιτοὶ νὰ τὴν ἀφήσουνε τέτια δουλιὰ ἀπὸ τὰ χέρια τους.

— Καὶ γιὰ τὸ γλωσσικὸν μᾶς ζήτημα, τὸν ἐρωτᾶται ὁ Ραμᾶς.

— Μὰ δὲ μοῦ δόθηκε καιρὸς νὰ τὸ μελετήσω. Καταγίνουμαι τόσα χρόνια τώρα μὲ τὴ Γαλλικὴν γλώσσαν καὶ μὲ τὴν Γαλλικὴν φιλολογίαν. Ποῦ καιρὸς καὶ γι' ἄλλα! Ὅ,τι ξέρω εἶναι, κείνον ποῦ μπορεῖ νὰ ξέρει καὶ κάθε ξένος ποῦ ἀγαπιεῖ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ποῦ δὲν τοῦμεινε καιρὸς νὰ μελετήσῃ τὴ ζωὴν τοῦ σημερινοῦ Ἑλλήνος. Δὲ θέλω μονάχα οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες νὰ ποιοιοβητοῦνε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, νὰ τοὺς ἀρηθῶνε, νὰ τοὺς λησιμονήσουνε!.. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνε ποτέ!

— Αὐτὸ ἴσα ἴσα πρέπει νὰ γίνε! φρονάζει ὁ Ραμᾶς. Πρέπει νὰ λησιμονήσομε τοὺς προγόνους μᾶς καὶ νὰρξινήσομε νὰ ζοῦμε ὡς Ραμῶι, ὡς καινούριος λαός! Ἀρκετὰ ὀργιάσαμε ὡς ἀπὸ γοῦ οὐ.

(κλαίει) Γιατί νὰ μὲ ξυπνήσουν; Ἡ Κάκια γιὰ τὴ πῆγ; Ἡ Μάρθα (ἀφαιρημένη). Νὰ ποῦ δὲν πῆγα οὔτε γῶ.

Ὁ Λεάντρος. Θέλω νὰ πάω, σοῦ λένε... Ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα τὴ Μαρτίαν... σὲ λίγο). Ἐσὺ γιὰ τὴν πῆγ; Ἡ Μάρθα. Μὲ ποιοῦσε τὸ κεφάλι μου. (ἀφίνει τὸ βιβλίον τῆς καὶ τεντώνεται σὲ διδῆναι μὲ δόση τεμπελιάς).

Ἄχ! θεὲ μου!

Ὁ Λεάντρος. Πῶς σὲ πονεῖ τὸ κεφάλι σου; Δὲν ἔπερνες σκόνῃ;

Ἡ Μάρθα (δείχνοντας ἓνα ζετυλισμένον χαρτάκι στὸ τραπέζι). Πῆρα καὶ σκόνῃ... (γέρνει τὸ σῶμα τῆς καὶ ἀκουμπᾶει τὸ κεφάλι τῆς στὸ χέρι τῆς).

Ὁ Λεάντρος. Ἐβέρεις, Μάρθα; ντένεσαι νὰ πάμε κ' ἐμεῖς;

Ἡ Μάρθα. Τώρα πᾶ εἶναι τελειωμένον τὸ μνημόσυνο Κᾶθησε φρόνιμα... (βυθίζεται σ' ἀφαιρησῇ).

Ὁ Λεάντρος. Δὲν κίνω τίποτις. (ἐξκολουθεῖ νὰ περιβάλλει ἐπιπλα καὶ νᾶνυσυχεῖ) λέγει μερικές ἀσχετες κουβέντες κ' ἡ Μάρθα δὲν τοῦ ἀπαντᾶει: ἐκεῖνος παίζει κάμποσο ξεχνάει τὴν πρώτην σκυθρωπιὰν καὶ σὲ λίγο σιγοψέλλει τραγοῦδι τοῦ σχολεῖοῦ λίγο δυναμώνοντας τὴ φωνὴν του:

Ἡ γλυκυτάτη Ἄνοιξη μὲ τᾶνθην στολισμένην ροδοστεφανωμένην τὴ γῆν γλυκοτρεφάει κ.τ.λ.

Ἡ Μάρθα (σιγὰ σιγὰ συνέρχεται) κοιτάζει τὸ Λεάντρον κάμποσο: ἔπειτα πέρνει τὸ βιβλίον τῆς πάλιν, τᾶκωμπᾶει στὴ γόνα τῆς καὶ γράφει μὲ τὸ μολύβι στὸ περιθώριον κάτι. Περνάει ἀρκετὴ ὥρα). Τί μοναξιά!..

Ὁ Λεάντρος. Τί εἶπες;

Ἡ Μάρθα (δὲν ἀπαντᾶει).

Ἡ Κάκια (μπαίνοντας ἀφῶνα ντυμένη μὲ μαῦρα καὶ κρατῶντας τὸ καπέλο τῆς στὰ χέρια). Ἐδῶ εἶναι. Καλημέρα Μάρθα (ἀπὸ τὴν πόρταν) Κύριε Περικλῆ, ὄριστε...

Ὁ Περικλῆς (μπαίνοντας). Καλημέρα σας (χαιρετίζονται τυπικὰ ἡ Μάρθα πολὺ παραγμένη ὁ Λεάντρος δείχνει μιὰ κάπια γὰρὰ γιὰ τὴν ἐπάνοδο τοῦ Περικλῆ).

Ἡ Κάκια. Εἶδες, Μάρθα, σου πρᾶξ. Ἐπερίμενες ποτέ πὼς θὰ ἔρχομουν μὲ τὸν κ. Περικλῆ μαζί;

Ἡ Μάρθα. Ἐγὼ ὑπέθετα πὼς ὁ κ. Περικλῆς εἶταν ἄκόμα ἐπὶ τὸν πόλεμον...

Ὁ Περικλῆς. Εἶναι λίγες μέρες ποῦ ἤρθε: μόλις ἐφᾶνησαν πλέον τὰ πράγματα πὼς θὰ ἐσταματοῦσαν, δὲν εἶχα λόγον νὰ μένω πλέον ἐκεῖ.

Ἡ Μάρθα. Ἐμπεδύνουμε μὲ εὐχαρίστησιν πάντες τοὺς ἡρωῖσμούς σας.

Ὁ Περικλῆς (μὲ τραχὴν). Μὲ συγχωρεῖτε. Εἴσατε ὁ πρῶτος ἀνθρωπος ποῦ ἐπιχειρεῖ νὰ μὲ εἰρωνευεῖ.

Ἡ Μάρθα (ξέστοχα). Ὅχι, σὰς βεβαιώνω. Ἄν μετριοφρονεῖτε ἐσεῖς, ἐγὼ δὲν λέγω παρὰ ὅ,τι ἐδιάβασα στικ

Πρέπει δὴ καὶ μπρὸς νὰ δουλέψουμε νὰ γίνουμε
πρόγονοι καὶ μεις...

— Είναι βρωσιὰ αὐτὴ κατὰ τῆς ἱστορίας! παρα-
τηρεῖ ὁ ποιητής.

— Μιλᾶτε σὺν ποιητῆς, ἀπαντᾷ ὁ Ραμᾶς, μὰ
τὰ ἔθνη δὲ ζοῦνε μονάχα μὲ ποίηση!

— Τὰ ἔθνη ζοῦνε μονάχα μὲ ποίηση! φωνάζει
θυμωμένος ὁ κ. Μωρεάς, καὶ γυρίζοντας σὲ μένα
μὲ ρωτᾷ ἀπότομα, ἴσως γὰρ νὰ μὴ πεί περισ-
σότερα σὲ ζήτημα ποῦ φαινότανε πὼς τὸν ἐπειράζει:

— Καπνίζετε;

Τρόμαξα μὲ τὴν ἀπότομη ἐρώτηση, ἔτσι ὅπως
ἤμουνα καρφωμένος στὴν κουβέντα.

— Κι αὐτὰ ποῦ γράφανε οἱ ἐφημερίδες πὼς εἶ-
πατε γιὰ τὴ γλώσσα;

— "Α! αὐτά!.. καὶ γέλασε.

— Τότε γιατί δὲν τὰ διαφεύδετε;

— Νὰ τὰ διαφεύσω;

"Ἄλλο γέλιο χαλαρηγοποιτικώτατο. Κ' ἔστερ' ἀπὸ
λίγη ὄρα:

— Μὰ θαρρῶτε πὼς ἦρθα δὴ γιὰ νὰ διαφεύδω
τις ἐφημερίδες; Κ' ἔπειτα, ποιά σημασία ἔχει μιά
διάφευση; "Ανοῦστε τί ἔπαθα στὴ Γαλλία ὅταν ἔβγαλα
τὸν «Περιπατῆ ἠεροσκυνητῆ» μου...

Καὶ μᾶς δηγήθηγε ἓνα χαριτωμένο ἀνέκδοτο
ποῦ ἦταν ἀρκετὸ νὰ μᾶς πείσει πὼς μιά διάφευση
δὲν ἔχει καμιά σημασία ἀφοῦ ὁ κόσμος θὰ πιστεῦει
πάντα κείν' ποῦ πρωτοδιάβασε.

Τὴν ἄλλη μέρα ποῦ μ' ἀντάμωσε ὁ Ραμᾶς, μοῦ
εἶπε:

— Μαγεμένος εἶμαι μὲ τὴν γνωριμιὰ τοῦ Μω-
ρεάς!

— Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο!

Δ. Τ.

Ἄ. Τ. δηγῆτα: κά-τι περασμένο σὲ δυὸ στενὲς (1)
φιλενάδες.

— Πότε ἔγινε αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο κύριε Θ.

— Μὰ, θὰ εἶναι καμιά εἰκοσαριά χρόνια ἴσως τὸ θυμώ-
σαστε.

— "Εγὼ, καθόλου" ἢ κ. Β. πιθανόν.

— Ἔρετες, ὁ γιατρός κ. Ε. στὰ νειάτα του ἔθνε στις
Μούσες.

— Μὰ καὶ τώρα νομίζω δὲν κάνει ἄλλο παρὰ νὰ θύη..
καὶ ἀπολύη.

ἐφημερίδες.

Ἄ. Τ. Περικλῆς. "Αφῆστε τὰ σῆς παρακαλῶ, αὐτά." ἔχω
τόσον καιρὸ νὰ σῆς ἰδῶ...

Ἄ. Τ. Κάρκια. "Ἀλήθεια, κ. Περικλῆ, σωστὸν ἓνα χρόνο
ἔχουμε νὰ σῆς ἰδοῦμε. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ πέθανε ἡ μα-
καρίτισσα ἡ Μάρθα...

Ἄ. Τ. Περικλῆς (ταραγμένος). Ὁ καιρὸς τρέχει γρήγορα..
Ἄ. Τ. Κάρκια. Δὲν ἔρετες, Μάρθα. Καλῆτερα ποῦ δὲν ἦρ-
θες στὸν μημόσουνο. Καὶ λείψανο νὰ εἶταν, δὲν θὰ εἶταν
τόση συγκίνηση. Καλὴ ἢ θεὰ Ἐρῆνη δὲν θὰνθέξει. Τὴν
πῆγαν λιποθυμισμένη στὸ ἀμάξι. Ἡ μαμὰ ἔμεινε σπῆτι
της" ποῦ νὰ τὴν ἀφῆσει μονάχη. Μοῦ λέει, εἰς. Κάρκια,
εἶναι καιρὸς νὰ πᾶς πᾶ σπῆτι, ἡ Μάρθα εἶναι μόνη της
νὰ ὁ κ. Περικλῆς θὰ λάβει τὴν καλοσύνη νὰ σὲ συνοδέ-
ψει... (στὸν Περικλῆ). Δὲν εἶταν, ἀλήθεια, κ. Περικλῆ,
τρομερὴ ἢ συγκίνηση; Ὅλοι κλαίγαμε...

Ἄ. Τ. Περικλῆς. Τρομερῆ...

Ἄ. Τ. Λεάντρος (στὴ Κάρκια). Λοιπόν:

Ἄ. Τ. Κάρκια. Τί ἄλλο θέλεις;

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Εἶταν καὶ κόσμος;

Ἄ. Τ. Κάρκια. Κόντεψε νὰ γιομίσῃ ἡ ἐκκλησιὰ.

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Καὶ κλαίγαμε ὅλοι;

Ἄ. Τ. Κάρκια. Ὅλοι βέβαια.

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Ὁ Ἄριστιδης εἶταν;

Ἄ. Τ. Κάρκια. Πῶς δὲν εἶταν.

ΜΗΔΕΙΑ*

Ποιητικὴ μετάφραση ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ

(Συνέχεια)

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ: (μὲ τὰ παιδιὰ)

Δίσπεινα, τὰ παιδιὰ σου ἔτοῦτα δὲν τὰ διώχνουν.

Πασίχαρη στὰ χέρια της τὰ δῶρα ἢ νύφη.

Τὰ ἐπῆρε κ' ἔτσι, τὰ μικρά σου, θὰ ἡσυχάσουν.

ΜΗΔΕΙΑ:

"Α!

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Πῶς; τρέμεις τώρα ποῦ ἔλαβες ὅ,τι ἐπόθεις,

Καί, πισοτρέφοντας τὸ πρόσωπό σου ἐκείθε,

Χαρούμενη δὲ δέχεσαι τὰ ὅσα σοῦ λέγω;

ΜΗΔΕΙΑ:

"Ἄχ, ἄχ!

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Τὰ λόγια μου μ' ἔτοῦτα δὲν ταιριάζουν!

ΜΗΔΕΙΑ:

Καὶ τρισαλλοίμονό μου!

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Μήπως σοῦ ἔχω φέρει

"Ἄντις καλὴ κακὴ εἶδηση ξεγελασμένος;

ΜΗΔΕΙΑ:

Μοῦ εἶπες ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εἶπῃς δὲ φταίς καθόλου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Πῶς λοιπὸν τὰ μάτια σου κλαίνε συννεφιασμένα;

ΜΗΔΕΙΑ:

Μεγάλη ἡ ἀνάγκη, γέροντα, μὲ βιάζει! ἔτοῦτα

Τὰ ἐφέρανε οἱ Θεοὶ κ' ἡ ἀσυλλογισιὰ μου (α)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Θάβρος; καὶ τὰ παιδιὰ σου θὰ σὲ στείλουν χάτου (β)

ΜΗΔΕΙΑ:

"Ἡ μαύρη ἐγὼ προπῆτερικ ἄλλους θὰ στείλω. (α)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ:

Δὲν εἶσκν ἡ πρώτη ποῦ ἔχωρίστης τὰ παιδιὰ σου!

Κ' ὑπομονὴ χρειάζεται σ' ὅ,τι μὲς εὐρη.

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 112 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ».

(α) Ἡ Μῆδεια εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς παρακάτω στίχους
μιλεῖ μὲ διπλὸ νόημα.

—(β) Δηλ: στὴν πατρίδα" τὸ λέει γιὰ τὸν ἄλλο στίχο.

(α) ἄλλοι θὰ στείλω: στὸν "Ἄδη θὰ στείλω
ἐτούτους δηλαδὴ τὰ παιδιὰ μου.

ΜΗΔΕΙΑ:

Ναὶ ἔτσι θὰ κάνω. Πήγαμε στὸ σπῆτι τόρα

Καὶ τῶν παιδιῶν ἑτοίμασε τὸ ταχτικό τους.

(Ὁ Παιδαγωγὸς φεύγει μόνος του)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΜΗΔΕΙΑ:

Παιδάκια μου ὦ παιδάκια μου! λοιπὸν εὐρήθη

Γιὰ σῆς πατρίδα καὶ τὸ σπῆτι ποῦ τὰ δυὸ σας.

Μονάχη ἐμὲν' ἀφίοντας δυστυχισμένη,

Παντοτεινὰ θὰ μείνετε χωρὶς μητέρα!

Κ' ἐγὼ θὰ φύγω ἀποδιωχμένη σ' ἄλλους τόπους

Πρὶν σῆς χερῶ καὶ σῆς ἰδῶ τρισυτυχισμένα

Νὰ μοῦ μεγαλώσετε, πρὶν νὰ σῆς στολίσω

Γαμπροὺς μὲ τίς νυφοῦλές σας καὶ πρὶν σῆς στρώσω

Τὸ ξυνοπικὸ κρεβάτι σας καὶ τίς λαμπάδες

Τοῦ γάμου σας περήφανα κρατήσω! Ἡ μαύρη,

"Ὡ τί παθαίνω ἀπὸ τὸ πείσμα τῆς ὀργῆς μου!

Μάτια κ' λοιπὸν σῆς μοσχανάβρεψα, παιδιὰ μου,

Μάτια ἐταλαιπωρήθηκα βρασανισμένη

Τόσο, ὕστερ' ἀπ' τοῦ γεννητοῦ τοὺς τόσους πόνους!

"Ἀλήθεια ἡ ἔρμη εἶχε σὲ σῆς πολλὲς ἐλπίδες

Νὰ μὲ γεροκομήσετε, καὶ σὺν παθῆνω

Τὰ χέρια σας νὰ μὲ στολίσουνε, ὅπως ὅλοι

Τὸ ἐπιθυμοῦνε! Μὰ ὄλεσε μοῦ οἱ γλυκὲς ἐλπίδες

Πᾶνε πλιὰ τώρα! Χωρισμένη ἀπὸ τὰ δυὸ σας,

Μαύρη καὶ θλιβερὴ ζωὴ ἐγὼ θὰ περάσω,

Καὶ σῆς μὲ τὰ γλυκὰ ματάκια σας, μακροῦλα

Δὲ θὰ ξαναἰδῆτε πλιὰ στὴ ζωὴ τὴν ἄλλη! | α |

"Ἄχ γιατί, παιδάκια μου, μὲ κοιτάζετε ἔτσι;

Γιατὶ ἔτσι μοῦ γελᾶτε τὸ ὑστερὸ σας γέλι;

"Ὡχ τί νὰ κάνω; ἐλιγοκάρδισα, γυναῖκες,

Σὺν εἶδα τῶν παιδιῶν τὰ πρόσχαρα ματάκια:

Ποτέθ θὰ τολμήσω "Ὅ,τι κακὸ ἀπ' τὸ νοῦ μου

Στὸν ἀνεμο! Κ' ἐγὼ θὰ πάρω τὰ παιδιὰ μου

Νὰ φύγω ἰδῶθε. Ποιά μου ἡ ἀνάγκη νὰν τὰ βλάψω

"Αφοῦ, γιὰ νὰ πικράνω τὸν πατέρα, ἡ ἴδια

Διπλὰ θὰ πικραθῶ; Ποτέ! μακρὴ ἀπ' τὸ νοῦ μου!..

Μὰ εἶνε σωστὸ νὰ θλίθωμαι; Νάφῃσω θέλω

Τοὺς ἐχθροὺς μου ἀπείραχτους νὰ μ' ἀναγελοῦνε;

Μακρὴά μου ὁ φόβος" τί ὄλα μου τὰ λόγια ἔτοῦτα

(β) Ὁ "Ἄδης.

(α) Στὸν κάτω κόσμο ἐστὶς ἀθῶα δὲ θὰ μὲ ξανα-
ἰδῆτε κολασμένη παῖδοφόνισσα" μὰ τὰ παιδιὰ αὐτῆ
ζωὴ τὴν ἄλλη» ἐννοοῦν, στὴ ζωὴ ποῦ θὰ κάνουν στὸ πα-
λάτι μὲ τὸν πατέρα.

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Κέκλαιγε κι αὐτός;

Ἄ. Τ. Κάρκια. Αὐτὸς γιατί νὰ κλαίει;...

Ἄ. Τ. Μάρθα (δυνατὰ καὶ νευρικὰ). Λεάντρο, κάθισε ἡ-
συχά. Κάρκια, ἄλλη ὥρα μᾶς τὰ λὲς ὅλα. Καλὰ τώρα λοι-
πόν.

Ἄ. Τ. Κάρκια. Τί ἐπαθες;

Ἄ. Τ. Μάρθα. (τὸ ἴδιο). Σώπαινε λοιπόν... σώπαινε!

Ἄ. Τ. Κάρκια. Μὰ τί ἔχεις; Θέλεις νὰ σοῦ φέρω τὸ
κάλλι;

Ἄ. Τ. Μάρθα(στὸν Περικλῆ, πάντα ταραγμένη, χωρὶς νὰ
προσέχει στὴν Κάρκια). Ἀλήθεια, κ. Περικλῆ, πῆτε μας
μερικὰ τοῦ Πολέμου;

Ἄ. Τ. Περικλῆς. Καλῆτερα, ματαμαζεῖ, νὰν τὰ ξεχάσουμε
ὀλόκληρα.

Ἄ. Τ. Λεάντρος (ἐρχεται κοντὰ του). Πολεμήσατε
κίσεις, κ. Περικλῆ;...

Ἄ. Τ. Κάρκια. Δὲν τὸ ἔρετες τάχα; Τόσες φορές δὲν τὰ
εἶπαμε στὸ τραπέζι; Ὁ κ. Περικλῆς εἶταν ἐθελοντῆς στὰ
Δελῆρια κ' ὕστερα στὸ Βελεστίνο μὲ τὸ Σμολέσκη καὶ πο-
λέμησέ γενναῖα.

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Σκοτώσατε τὸ λοιπὸν πολλοὺς; (μ'
ἀπορία).

Ἄ. Τ. Κάρκια. Οὐ, ἀνοησίς λές...

Ἄ. Τ. Μάρθα. Πῶς εἶναι ἡ συγκίνηση τοῦ πολέμου, κ'
Περικλῆ;

Ἄ. Τ. Περικλῆς. Ὅσο γι' αὐτό, εἶναι μεγάλη.

Ἄ. Τ. Μάρθα. Πῶς θὰ ἤθελα νὰν τὴν αἰστανόμουν!

Ἄ. Τ. Κάρκια. Σώπα, καλέ, φρίκη εἶναι ὁ πόλεμος.

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Πότες νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ ἰδεῖς..

Ἄ. Τ. Μάρθα. Γιομίσσατε κ' οἱ δυὸ σας ἀνοησίς τὸν
κόσμο σήμερα...

Ἄ. Τ. Λεάντρος. Γιατὶ; τί εἶπα ἐγὼ;

Ἄ. Τ. Μάρθα. Σώπα πιά, καημένα. Πήγαμε" θάνησχεῖ
ἡ μπόνα σου μέσα. Δὲ θὰ διαβάσεις τὰ μαθήματά σου;

(Στὸν Περικλῆ). Μὰ τί εἶδους συγκίνηση εἶναι αὐτῆ τοῦ
πολέμου;

Ἄ. Τ. Περικλῆς. Φυσικὰ ἰδιαίτερη ὀλοσδιόλου" οὔτε τῆ
φαντάζομαι ἔστι προπῆτερα καὶ τόρα τί νὰ σῆς πῶ; τῆ
νυσταλγῶ ὀλοένα.

Ἄ. Τ. Μάρθα. Θὰ εἶναι ὠραῖο πρᾶμα οἱ μπόμπες, ἡ
βουή, τὰ κουφάρια... Πῶς θὰ ἤθελα νὰ μοῦ ἔρχονταν ἔτσι
μιὰ σφαῖρα στὸν πόλεμο. Τὸ ὠραιότερο πρᾶμα στὸν κό-
σμον εἶναι νὰ σκοτώνεσαι κανεὶς στὸν πόλεμο..

Ἄ. Τ. Κάρκια. (διακόβοντας μὲ μικρὸ γέλιο). Ἡ καλο-
γρέτσα πάλι (σηκόνεται). Μὲ συχαρεῖτε ἔμένα, κ. Πε-
ρικλῆ μιά στιγμῆ. (φεύγει).

(Ἀκολουθεῖ)